„Megérintett” című memoáríró pályázat 2017

Pályamű címe: Sorsfordító találkozás

Jelige: „SZIGET”

…..1996 nyarán kusza gondolatok repkedtek a fejemben, amikor a busz közelített úti célom felé Szegedre. Kétszer voltam már meghallgatáson ennél a munkáltatónál. Mindkétszer pozitív benyomással jöttem el, de a meghirdetett munkát sajnos nem tudták nekem felajánlani. Szimplán csak lemaradtam! Az értesítőt már kiküldték számomra, hogy jöhetek, de „berkeken belül” mégis betöltötték az állást. Furcsának találtam, hogy ennek ellenére, az igazgatónő és helyettese hosszan elbeszélgetett velem. Az intézményvezető, első látásra is szimpatikus, tekintélyt parancsoló, erős asszony benyomását keltette, apró termete ellenére, úgy éreztem sokkal magasabb, mint valójában volt. Szemüvegén keresztül szinte átszúró tekintetével nem lehetett senkinek titka előtte. Ott ült igazgatói székében, mégis inkább a kedvességet, - ahogyan szólt hozzám -, a határozottságot, - ahogyan elmondta elvárásait -, a kiállását, - ahogyan engem fogadott -, ezeket a tulajdonságokat sugározta felém. Olyan érzésekkel jöttem el, mintha munkát kaptam volna. Akkoriban munka nélkül, nagyon sok meghallgatáson átesve, szinte kilátástalannak éreztem a helyzetemet, így ez a találkozás „lelket öntött belém”. Másodszor az értesítőben más jellegű feladatkört ajánlottak nekem. Nagyon meglepődtem, de sajnos nem tudtam elfogadni, mert három műszakban két kicsi gyerekkel nehéz lett volna ápolói munkát vállalni. Rám hárult még apósom és a nagymama ápolása gondozása is otthon. Láttam az igazgatónő szemében, őszintén sajnálja, hogy vissza kell utasítanom a munkát, de azt is észrevettem, hogy tetszett neki a gyerekek és a családtagok iránti gondoskodás fontosságának előtérbe helyezése, még annak dacára is, hogy a munka lehetősége úszik így el. Persze nem volt választásom. Férjem „maszeknál” dolgozott éjjel nappal, fáradt volt és én meg a gyerekek mindent megtettünk, hogy pihenni tudjon. Mind ezeket egybevetve, a három műszak szóba sem jöhetett. Most harmadjára hívnak be. Ez nem lehet véletlen gondoltam, talán láttak bennem valamit. Valamit, amit eddig kerestek, valamit ami, olyan, mint egy nagy találkozás, amikor érzi az ember, minden rezdülésével, hogy nem szabad elengednie, mert fontos az, amit talált. Elmosolyodtam ezen a megállapításomon, és felálltam, hogy még időben jelezhessek a busz vezetőjének leszállási szándékomról. Csak néhány percet kellett gyalogolnom, hogy beléphessek a kapun, amely hatalmas volt, és tiszteletet parancsolóan magasodott a látogató fölé. Magam sem tudtam megérteni, hogy miért jöttem el immár harmad szóra. Talán azért mert „három a magyar igazság”, mosolyogva, az „esélytelenek nyugalmával” kopogtam és léptem be az igazgatói irodába….

Néhány héttel később a vasárnapi ebéd után a széken hátradölve végig gondoltam az elmúlt napokat az új munkahelyen, ami nagyon nehéz volt. A sors fintora, hogy abban a munkakörben dolgozhattam, amire az első alkalommal jelentkeztem. Segítőként egy látássérülteket gondozó otthonban.

Az itt élő embereknek szabadidejük hasznos eltöltésében, foglalkoztatóként kellett segítenem. A feladat tetszett nekem, de nagy kihívásnak is tekintettem, hiszen ilyen jellegű munkát eddig még nem végeztem. A munkaidő beosztásom is jó volt, reggel héttől dolgoztam délután háromig. Közel volt a buszmegálló is, elértem reggel is és délután is, és így tudtam vinni-hozni a gyereket az óvodából és az iskolából.

Végig gondolva a feladataimat, jobban nyugtalanított, az, hogyan kell viszonyulni ezekhez a sérült emberekhez. Nagyon keveset tudtam eddig a fogyatékkal élők minden napjairól, azt is éreztem, hogy nekem is van mit bepótolnom ezzel kapcsolatban. A legtöbb ember inkább nem vesz róluk tudomást, úgy gondolva, hogy „amit nem látunk, az nincs is". De így csak elódázzák a problémák megoldását. Nem tartottam magam közéjük valónak, de éreztem, hogy az elfogadással nekem is vannak hiányosságaim. Elhatároztam hát, hogy ezen változtatni fogok. A munkám kezdeti időszakában két fogyatékos ember volt, Endre és Erzsébet, akik akarva-akaratlanul, de segítettek abban a felismerésben, hogy alkalmas vagyok-e erre a feladatra, avagy nem. Ezt a két találkozást mesélem most el.

Endre

Volt az otthonban egy olyan gondozott, aki halmozottan sérültként került ide. Endre egy tagbaszakadt, értelmileg, látásában, és mozgásában is halmozottan sérült, fogyatékos ember, aki viszonylag fiatalnak mondható, hiszen mindössze 31 éves volt. Már az első napokban feltűnt számomra, hogy mennyire nehéz vele kontaktust teremteni, a rendezvények látogatására rávenni, és egyáltalán a közelébe kerülni, nem tűrte az érintéseket sem, azonnal elkezdett kiabálni, féltek ilyenkor a körülötte lévő sorstársai is. Amikor azonban jó kedve volt, és némiképpen felengedett a tartózkodása, sokat tudott beszélni, és figyelemre méltó volt az is, hogy meghallgatta azokat, akik körülötte beszéltek. Sajnos vizuálisan is nehéz volt a látványát feldolgozni. (Nagytermetű ember talán túl kövér is, hátát púp görbítette, mind két szeme összenőve.) Az ápolási személyzetnek is sok-sok problémát okozott. Egyik este beszéltem elhatározásomról a férjemmel is, ő bíztatott, hogy próbáljam meg nyugodtan. Kigondoltam, hogy ezt az embert kell először is elfogadnom, és ha el tudom fogadni olyannak amilyen, és rá tudom venni arra, hogy járjon el a rendezvényekre, akkor szinte minden fogyatékkal élőt el tudok majd fogadni a későbbiekben. Így a következő hetekben, kis lépésekkel ugyan, de haladást értem el, egyéni beszélgetéseket kezdeményeztem Endrével, és megtudtam azt is, hogy nagyon szereti a répát. Úgy gondoltam nem probléma, ha hozok neki a saját kertemből, a főnővér is áldását adta a kezdeményezésre, így a következő héten meghámozott répával jöttem dolgozni. A délelőtti foglalkozásokat követően, többször is felkerestem Endrét, és beszédbe elegyedtem vele. Egyik alkalommal jó hangulatban volt, bemutatkoztam neki, elmondtam, hogy nem régen kezdtem el itt dolgozni, hogy van két kicsi fiam, és, hogy közel egy idősek vagyunk. Endre meghallgatott, ugyan de nem tulajdonított nagyobb figyelmet rám.

A kommunikációs készsége már az első nyugodt állapotában lenyűgözött, sokat tudott beszélni, és viszonylag logikusan szőtte a szavakat is, és ami teljesen elvarázsolt, hogy milyen szépen választékosan beszélt. Endre kezébe nyomtam a répát, aki semmit nem kérdezett egyszerűen jó ízűen elropogtatta. Én csak figyeltem, szóhoz sem jutottam, örültem annak, hogy egyáltalán nem hangoskodik, nem hisztizik, csak falatozik ez a hatalmas ember. Halkan mondogattam neki végül, hogy szívesen hozok még répát, de sajnos csak a foglalkozások után tudom odaadni neki, mert ott kell dolgoznom. De szívesen látnám, ha ő is eljönne a rendezvényekre, és akkor már ott helyben is megehetné a répát. Endre végzett az evéssel és teljes megrökönyödésemre, nevemen szólítva köszönetet mondott a répáért. Sőt még azt is megígérte, hogy jönni fog holnap a foglalkozásra. Én annyira meglepődtem, hogy még elköszönni is majdnem elfelejtettem. Akkor még nem is sejtettem, hogy milyen hosszú és nehéz időszak előtt állok.

Olyan területre tévedtem, amit nem ismertem az előtt, olyan kihívásoknak kell megfelelnem, amelyek eddig fel sem merültek életemben. Bíztam azonban erőmben, kitartásomban, és nem utolsósorban az emberekben.

Rajtam kívül még egy segítő dogozott a munkahelyen, munkánkat megosztottuk. Én eleinte csak aktív segítője voltam a kulturális csoportnak, de idővel kolléganőm kérésére átvettem annak vezetését, a szerepek betanítását. A csoport, változó létszámmal, 15-20 fővel működött. Hetente két alkalommal voltak a foglalkozások. Azt a célt tűztem ki maga elé, hogy Endrét is, és minél több otthonlakót, „betereljek” ebbe a kis kulturális közösségbe. Olyan célok voltak ezek, amelyek megvalósításához tudtam, hogy hatalmas türelem, és nem kevés idő kell majd. Optimista lévén ezt nem tartotta olyan fő problémának. Hosszútávon gondolkoztam, és éreztem, hogy ez a munka olyan kihívás, ami kedvemre való. Minden foglalkozás előtt Endrének is szóltam, hogy jöjjön el nyugodtan, meghallgathatja majd a folytatásos regény felolvasását, a közös éneklésekbe is bekapcsolódhat, és még azt is feltételeztem, hogy egyszer talán ő maga is előadhat éneket, verset, szerepjátékot. Jó néhány hét eltelt, már amikor is úgymond beérett a sok-sok hívásom, és egy népdalköri próba közben nagyhanggal megérkezett a „várva várt vendég” is Endre. Felálltam köszöntöttem az új tagunkat, és segítettem leülni neki közénk. A többi otthonlakó is meglepődött, de érezték a hangomban, hogy ura vagyok a helyzetnek, így inkább mindenki örömét fejezte ki, hogy új taggal fog bővülni a kulturális csoportunk. Endre azonban nagy hanggal a répát követelte. Én előre látó voltam, és mindig tartottam friss répát a hűtőnkben, de ebben a helyzetben azonnal nem adhattam oda neki, inkább azt mondtam: – Ma a foglalkozás végén, mindenkit, meg fogok kínálni répával, amit a saját kertemből hoztam, akinek kedve van és szereti, ehet belőle. – Ezt hallva Endre nem tehetett mást várta a foglalkozás végét, és néhány népdal elhangzása után, már ő is bekapcsolódott az éneklésbe. Szép hangja volt. Így indult útjára Endrével a „kulturális együttműködésünk”.

Ezek után néha döcögve, de azért inkább sikeresnek mondhatóan Endre is bekapcsolódott a foglalkozásokba. Többször már első hívásra elindult, és mindvégig ott volt a kulturális foglalkozásokon. Megtetszettek neki a folytatásos felolvasások is, de legfőképpen a zenei foglalkozásokat szerette meg. Időközben számomra is világossá vált, hogy tanulásra is rávehető, és először csak kisebb versikéket, későbbiekben, már, az ép emberek számára is kihívást jelentő verseket is képes volt megtanulni, és elmondani.

A tanulási folyamatok néha kínlódások voltak, nem mindig volt kedve hozzá, és ilyenkor még a „répa" sem segített. Ismételgettünk, és lassan haladtunk előre. Nagy türelem kellett minden szöveg betanításokhoz, de abból nekem sok volt így nem bántam. Külön egyéni foglalkozás keretében is tanítottam Endrének egy szép balladát. Volt olyan nap, amikor nagyon nyűgös volt és semmit nem haladtunk előre. Ilyenkor sok-sok kétely fogalmazódott meg bennem, de másnapra mégis mintha mi sem történt volna, újból kezdtem vele elölről. Rávettem, hogy a kulturális foglalkozásokon mutassa meg a többieknek milyen szépen haladunk, és ezek az alkalmak mindig jól sikerültek. Az egyéni foglalkozásokat én is, nagyon szerettem, ilyenkor oldódtak fel igazán az emberek, még Endre is. Olyan információkat tudtam meg róluk, vágyaikról, életükről, ami máskülönben rejtve marad volna számomra.

Elmondhatom, hogy híre ment a foglalkozásoknak, melyek nagyon jól sikerültek, és nagy örömemre, egyszer csak bővülni kezdett a kis kultúrcsoportunk. Eleinte 1-2 fővel, majd volt, hogy 3 fő is egyszerre csatlakozott hozzánk, év végére már 47 főre bővült a kulturális csoportunk létszáma. Boldogan meséltem el otthon a férjemnek, a sikert. Sokat készültem ezekre a foglalkozásokra otthon is, mindig olyan meséket, szerepjátékokat keresetem, amelyek alkalmasak voltak a betanulásra, betanításra. Néhány hónap elteltével egészen „más szemmel" tekintettem Endrére és a többi sérült emberre egyaránt. Nem a fogyatékosság volt az első, amit észrevettem, nap, mint nap, hanem a tartásuk, az akaraterejük, és az érzelmi állapotuk. Talán ez a néhány hónap döbbentett rá arra is, hogy az elfogadásuk, ott kezdődik el, amikor fenntartások és gátak nélkül együtt tudok érezni velük, át tudom érezni bajukat, fájdalmukat és örömeiket egyaránt. Úgy láttam, hogy a sokszor alávetett, kirekesztett helyzetükből, partnerré emelkedtek, és nem alamizsnaként kellett elfogadniuk a segítségemet, hanem a kis kultúrcsoportunk, kis közösségünk aktív alkotójaként, tagjaként. Idővel, néhány év elteltével, aztán Endre is a kulturális csoport oszlopos tagjaként „telve D-vitaminnal" a répáknak köszönhetően, szerepléseket vállalt az intézményi ünnepeken. Olyan kihívásoknak is sikerült megfelelni, amiket álmomban sem reméltem. Amikor egyik fő rendezvényünkön a Fehér bot napján Endre elmondta Arany János Tetemre hívás c. balladáját, gyönyörűen, tévesztés nélkül, én sírtam örömömben. Sok-sok munka volt benne, Endrének is, és nekem is, de megérte!

Erzsébet

A kultúrcsoportnak egy idős hölgy tagja Erzsébet, született vak emberként Budapesten a vakok iskolájában megtanulta a Braille-írás, olvasást. Nagyon szépen tudta a verseket elmondani, és ha le volt írva a szöveg Braille-írással, akkor viszonylag gyorsan meg is tudta tanulni. Sajnos néhány verset tudott csak, így szerettem volna újakat is tanítni neki, de nagyothallása miatt a felolvasásos-ismétlődős tanítás döcögősen haladt csak. Braille írással megírt verseknél nagyon szépen haladt a tanulással, ezeket azonban le kellett írni, egy nagy akadálya volt ennek, ÉN! Mert nem tudtam a Braille írást! Erzsike tisztában volt azzal, hogy szeretném ezt az „érdekes" pont-írást megtanulni így felajánlotta, hogy majd ő megtanítja nekem. Meghökkentem ezen, de hamar kiderült, hogy igen is komolyan gondolta, mert már másnap hozta az írórácsot és az íróját. Szégyelltem magam, hogy nem vettem komolyan az ő felajánlását, és megállapodtam vele, hogy mindenképpen időt szakítunk a „tanításomra". Erzsébet nehezen és lassan írt, mert a keze is már reszketett, ezért sokszor mellé nyomta a „pontokat" így értelmetlenné váltak a szavak. Ezt azonnal észre is vettük, és sokat nevettünk a bakikon. Azok az órák, melyek alatt én egy vak embertől tanultam a vakok írását, olyanok voltak, amiket nehéz szavakba önteni. Elmondom most úgy, ahogyan ő mondta el nekem: „Csukja be a szemét! Képzelje el, hogy egy hatalmas ablak van maga előtt. Most ezt az ablakot osszuk, fel. Először felülről félbe vágjuk, olyan, így mint amikor mindkét szárnyát ki lehetne nyitni. Ezután oldalról háromba vágjuk, így hat részre lesz. Megvan? Ezek a kicsi ablakok a betűk helyei lesznek. Számozzuk be ezeket a kicsi ablakokat, hogy könnyebben tudjuk majd a betűket belerakni! Jobb felső ablakból indulunk lefelé 1-2-3, majd bal felső ablakkal folytatjuk szintén lefele, 4-5-6. Minden ilyen hatos kis ablakocska egy betűnek ad helyet majd, így minden betű számokból áll össze. Van ám ebben Évike egy kunkor! – Én nagyokat pislogtam, amikor ezt mondta, és kértem folytassa a tanítást, mert nagyon kíváncsi voltam már. – Hát az a kunkor, hogy mi ugyanúgy olvasunk, mint a látók, balról-jobbra, de írni jobbról balra írunk! – Berakta az írórács közé a papírját, és megmutatta, hogyan kell a kis pontocskákat belenyomni azokba a kicsi ablakokba. – Kezdjük az első két betűvel. A jobb oldali legfelső ablakunk az 1-es, ha ide teszem a pontot, az „a" betűt fogja jelenteni. A következő hatos ablak a négyes számú mellette a baloldalon, az meg az „á" betű helye…." És elindultunk egy nagyon szép „oktatási úton", megfordult a szerepkör, ő tanított engem, telve lelkesedéssel. Csodálatos időszak volt számomra. Egyik napon lehozta nekem a Braille-írógépét is. Még nem láttam ilyen masinát, Erzsébet egészen ügyesen kezelve oktatgatott a működésére. Az óra végén elmondta, hogy itt hagyja nekem ezt a gépet, mert neki van még egy, és így nyugodtan használhatom a jövőben. Arra kért csak, hogy írjak minél több verset, vagy szerepjátékot neki, és a többi sorstársának is. Jó diákja voltam, és néhány hét elteltével már én írtam a verseket Braille pontozó írással neki, és még jó néhány Braille írást olvasni tudó otthonlakó számára. Soha olyan türelmes jó tanárom nem volt, mint Erzsébet. Ezt meg is mondtam neki, láttam rajta, hogy milyen öröm ez számára.

Csak később néhány év elteltével tudatosult bennem, hogy mennyit jelenthetett neki, hogy ő is tud olyat, amit én nem, és mekkora boldogság lehetett számára ezt a tudását megosztani velem. A tőle kapott Braille-írógép az óta is kedves munkaeszközöm, nagyon vigyázok rá, és bár sok-sok éve használom már, de még mindég működik. Amikor írok rajta, Erzsike gondolatban velem van, és együtt nevetünk, ha én is melléütöm a betűket. Persze én a Braille írást csak vizuális olvasással tudtam elolvasni, hiszen az ujjammal nem voltam képes kitapogatni a pontokat.

Ők erősítették meg a hitemet abban, hogy a segítő szándékot a fogyatékos ember ösztönösen megérzi. Éreztem azonban azt is, hogy meg kell tanulnom, hogyan kell úgy segíteni, hogy ne legyen az megalázó számukra, hogy valódi segítség legyen, ne a „helyette megteszem" formális séma. Egyre határozottabban láttam, hogy a célom az, minél tovább önállóan tudjanak cselekedni és élni ezek a sérült emberek. Értettem is, hogy miért fontos ez, de tisztán láttam azt is, hogy ehhez az én jelenlegi tudásom kevés. Tanulnom kell! Két éves képzés során megszereztem a mentálhigiénés asszisztensi végzettséget, és néhány évvel később gyógypedagógusi diplomámat is átvehettem a Szegedi Tudományegyetemen.

Sajnos Erzsébet az óta eltávozott közülünk, Endre meg egy másik otthonban él már, és lehet, hogy nem is emlékszik rám. Nem tudom, de talán nem is ez a fontos. A lényeg az, hogy ő általuk lettem én más ember, nyitottabb, empatikusabb, talán még érzékenyebb is. Nekik köszönhetem, hogy itt maradtam ezen a pályán, immár több mint 20 éve. Minden alkalommal új kihívások és feladatok várnak rám, és bátran állíthatom, hogy lehetséges a legnagyobb akadályokat is leküzdeni, és komoly eredményeket elérni ezekkel a sérült emberekkel is.

Most értettem csak meg igazán, ennyi év távlatából, miért is kellett nekem harmadik alkalommal is eljönnöm erre a munkafelhívásra. Hiszek abban, hogy ez a sorsfordító találkozás volt számomra „megírva"! Ezekkel az emberekkel kellett találkoznom! Több lettem, több vagyok azzal, hogy megismerhettem őket, és a fogyatékos emberek világát. Köszönöm nekik, és minden fogyatékkal élő embertársamnak!

Tanulmányaim során egy Ralph Waldo Emerson idézettel találkoztam, amely idővel iránymutatóm, mottóm is lett egyben. Az ő szavaival zárom e rövid emlékezésemet.

„Az élet egyik legszebb jutalma, hogy miközben az ember másokon segít, egyben önmagán is segít!"

Márton Andrásné
gyógypedagógus